

Iedereen heeft alles

Katrina Onstad

Iedereen heeft alles

Vertaald door
Lucie van Rooijen

Artemis & co

ISBN 978 90 472 0304 9

© 2012 Katrina Onstad

By Arrangement with Westwood Creative Artists Ltd.

© 2013 Nederlandse vertaling Artemis & co,

Amsterdam en Lucie van Rooijen

Oorspronkelijke titel *Everybody has Everything*

Oorspronkelijke uitgever Emblem, an imprint of McClelland & Stewart,

a division of Random House of Canada Limited

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagbeeld © Claire Brown for design and photography

Foto auteur © Nancy Friedland

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Julian en voor Judah en Mia

Vastgeklonken

Het zou kunnen dat het allemaal niet beter wordt
dan het nu is, of voor zover bekend is geweest.
Het zou kunnen dat we nu over de helft zijn.
Het zou kunnen dat we het grote water zijn overgestoken
zonder het in de gaten te hebben, en nu aan de overkant staan.
Ja: volgens mij zijn we aan de overkant. Nu
krijgen we kaartjes in de hand gedrukt, en het zijn
niet de kaartjes voor de voorstelling die we hadden verwacht,
maar voor een andere, beduidend minder spectaculair.

Kijk nog eens goed: onze naam staat op de envelop.
De kaartjes zijn voor die andere voorstelling.

Het zou kunnen dat we de verduisterde zaal uit lopen
zonder de laatste akte af te wachten: dat doen mensen.
Sommige mensen. Maar waarschijnlijk
blijven we zitten op onze smalle stoel
tot en met de saaie ontknoping
tot en met het voorspelbare einde – vastgeklonken, als het ware;
betoverd door ons eigen onvolmaakte leven
omdat het leven is,
en omdat het ons leven is.

– Robyn Sarah

De dag na de Dag van de Arbeid

Uiteindelijk deden Ana en James er maar een uur over om ouders te worden.

James kwam als eerste aan en liep half struikelend naar een politieagent die op een stoel naast een deur zat met het bordje MORTUARIUM. Hij voelde zijn ogen groot worden, te groot voor zijn gezicht. Hij probeerde ermee te knippen, maar het lukte niet. Je bent wakker, dacht hij. Dit gebeurt echt.

‘Ik ben James Ridgemore,’ zei hij tegen de agent, die vlug opstond, alsof hij op heterdaad was betrapt. Het viel James op dat hij klein was, althans kleiner dan James. ‘Ik ben James Ridgemore.’

‘Ogenblikje,’ zei de agent, en ging de kamer binnen. James bleef achter op een lege gang; hij rook alcohol en iets wat hij niet kon thuisbrengen: vuur? Verschroeid haar? Het was ijskoud hier beneden, nergens warmte. Het topje van zijn linkerwijsvinger werd wit.

De agent kwam terug en hield de deur open. Toen James naar binnen liep, viel alles in de kamer weg. Het enige wat overbleef was een lichaam onder een laken dat in een bodemloze ruimte zweefde. In werkelijkheid stak de schuifla uit de muur. Een lucifersdoosje. James kon niet zien of dat wat erop lag mannelijk of vrouwelijk was. Er waren ook andere mensen (dat herinnerde hij zich later: het gekeuvel, het vage geroezemoes dat je ook wel in de supermarkt hoort), die woorden gebruikten die hij kende van tv-programma’s over pathologen-anatomen en obductieverslagen. Niemand die zijn stem dempte.

Een vrouw sloeg het laken terug. Ze droeg doorzichtige latex

handschoenen waardoorheen haar trouwring te zien was.

James keek omlaag en herkende Marcus, het v-vormige litteken onder zijn onderlip. Zijn zwarte haar plakte aan elkaar van het teer. Hoe zou dat nou komen? Wie heeft zijn ogen dichtgedaan? James liet de vragen voorbijrazen, maar in stilte; zijn mond was te droog om ze uit te spreken. Waarom ziet hij er zo anders uit? Alleen maar door het verschil tussen leven en dood?

Toen drong tot hem door dat het verschil, het vreemde, door iets heel simpels kwam: Marcus glimlachte bijna altijd. James had zijn lippen nog nooit zo strak gezien. Hij straalde niets vredigs uit, geen bevrijding, geen kalmte, niets van een sluimerende engel. Hij zag er verstoord en geïrriteerd uit, alsof hij net was lastiggevallen door een telemarketeer.

‘Ja, hij is het,’ zei James, hoewel niemand hem iets had gevraagd. Zijn benen voelden hol, vol kronkelende rook. Maar hij voelde zich niet onpasselijk. Hij voelde geen afkeer of walging. Het viel hem niet zwaar om naar het lijk te kijken. Toen gleed de la weer terug in de kast en werd afgesloten met een zware hendel.

De vrouw met de latex handschoenen glimlachte meelevend naar hem. Afgevlakt, die glimlach, dacht James.

Toen hij met de lift naar boven ging, bleef ze bij hem. Strak voor zich uit kijkend trok ze haar handschoenen uit. Ze was heel klein. Iedereen leek klein die dag.

‘Vreemd beroep hebt u,’ zei James tegen haar. Ze gaf een miniem knikje. ‘U bent zo klein. Hoe tilt u die lichamen op? Is dat moeilijk?’

Toen klonk er geraas in zijn oren, het geluid van wringend staal, een trein die uit de rails schoot. Hij leunde tegen de muur en deed zijn ogen dicht, hoorde een stroom geluid uit de mond van de kleine vrouw komen, maar kon de woorden niet van elkaar onderscheiden.

De lift hield stil en de vrouw legde haar hand onder zijn elleboog. Ze leidde hem op zijn wankelende benen de lift uit, langs groene muren, met zijn voeten over voetstappen in verschillende kleuren die op de vloer waren afgedrukt. Ze scheen de rij parse voetstappen te volgen, dus James deed hetzelfde, meegetrokken alsof hij op een skateboard stond, langs liften, telkens weer een nieuwe hoek om. Aanvankelijk liepen hier en daar nog wat patiënten. Iemand met zijn gerimpelde

billen open en bloot en een infuuspaal aan de hand. Maar naarmate de andere gekleurde voetstappen verdwenen, werden de gangen rustiger, leger. Hoewel hij het al wist, werd James eraan herinnerd dat wat komen ging ernstig was; niet zo ernstig als de kelder, als Marcus bevroren in een la, maar wel ernstig.

Bij kamer 5117 stonden ze stil voor een dichte deur. De vrouw parkeerde James tegen de muur en ging alleen de kamer binnen, als een piccolo die alles nog één keer controleert voor hij een gast binnenvoert. Toen de deur eindelijk voor hem openging, zag James een lichaam op het bed liggen; het was schoner dan Marcus en had een opgezwollen gezicht, en het hoofd werd bij het lichaam gehouden door een grote kraag. Uit de vingers kronkelden slangen en het hoofd was omzwachteld met wit verband waar donkerbruine kringen in waren getrokken. Een plastic buis hing uit de open mond als iets wat werd uitgetokst. Ze had haar ogen dicht, maar het geluid van de tikkende en zoemende apparaten leek wel een taal, alsof het lichaam zich kenbaar maakte aan deze kamer, haar naam zong: Sarah.

Deze kamer. James keek om zich heen naar alle mensen die zich nu langzaam duidelijk begonnen af te tekenen. Onbekende gezichten, en in het midden een verpleger met een bundeltje lakens in zijn armen. Uit de lakens bungelde een voetje in een witte sportschoen. Toen kwam James in beweging, hij schoot op de lakens af, die geen lakens waren, maar een jongetje, en niet zomaar een jongetje, maar Finn. Finn van Marcus en Sarah. Het was de langste afstand die James ooit had afgelegd, die zes stappen dwars door een kamer vol vreemden, met uitgestrekte armen en bevend lichaam.

‘Geef hier,’ fluisterde hij schor, kwaad op de tijd tussen het nu en het jongetje dat hij tegen zich aan moest drukken, kwaad dat niemand hem eerder aan hem had gegeven. Hij griste het pakketje naar zich toe, en god, het was nog warm, wat betekende dat hij nog leefde – toch? En toen gebeurde er iets buitenaards, iets wat zonder meer overweldigend was. De bundel kwam met een siddering tot leven, liet een jammerkreet horen die niemand ooit eerder had gehoord, een jammerkreet vanuit een plek in het jongetje waar alle kennis was samengebald, uit de allerdiepste krochten, een kreet van wanhoop

die als een reusachtig rotsblok over James heen denderde. Hij drukte het jongetje nog dichter tegen zich aan, het jongetje dat algauw te groot zou zijn om zo vast te houden, zijn benen bungelend langs James' lichaam. Hij had een sportschoen aan de ene voet en een vuile sok aan de andere, alsof hij had hardgelopen. Het plakkerige zwarte teer was geen teer, zag James nu eindelijk, maar bloed. Bloed in Finns blonde haar waar James in huilde, met hem mee jammerde, maar hij drukte hem tegen zich aan, droeg hem, het jongetje dat niet kapot mocht, dat hij niet mocht laten vallen.

Ana werd moeder tijdens een telefonische vergadering.

Ze zat uit het raam te staren nadat ze, voorovergeleund naar de telefoon op haar bureau, tekst en uitleg had gegeven over een onderzoek van twee weken dat ze die ochtend had ingeleverd in gebonden exemplaren en via de mail. Buiten was de lucht intens blauw en een verrassende golf van vroege herfstwarmte wikkelde de stad in goud. Haar mobiele telefoon trilde op haar bureau. Ze sloeg er geen acht op.

'Mark? Wat vind je ervan?' Rick Salimans stem klonk altijd het duidelijkst. Hij had een duurdere vergadertelefoon op zijn kantoor, drie verdiepingen hoger.

Ana luisterde hoe de mannen de informatie bespraken, de spe lonken ervan verkenden op zoek naar een manier om hun cliënt te redden, een technisch miljoenenbedrijf dat zich als een puber had gedragen door er de dag voor een fusie als een winkeldief vandoor te gaan met de allernieuwste technologische informatie.

Er verscheen een sms: KOM NAAR HUIS DRINGEND ONGELUK J. Ana sprong direct op en liet haar pen uit haar hand vallen en van het bureau rollen.

'Zijn jullie verder klaar met mij? Ik heb een ander gesprek,' zei ze, en drukte op de knop om de verbinding te verbreken.

Ze moest haar spullen hebben gepakt, maar pas in de lift merkte ze dat ze haar tas vasthield. Ze probeerde James te bellen, maar die nam niet op. Toen drukte ze met een botloze vinger op de sneltoets van haar moeders verpleeghuis.

‘Ik ben op zoek naar Lise Laframboise,’ zei ze. ‘Ik ben haar dochter.’

‘Ze zit te lunchen. Zal ik haar oppiepen?’

Ana hing op en stak haar hand, diezelfde lege hand, omhoog tot er een taxi stopte. Ze gaf de chauffeur opdracht haar naar huis te brengen, en hij begon zich een weg door de verkeersdrukte te banen.

‘Ik ga wel via University Avenue,’ zei hij, en Ana zag de zweetdruppeltjes die als een grijns onder langs zijn kale hoofd stonden.

Nog terwijl dat gebeurde was ze zich ervan bewust dat ze zich deze rit altijd zou blijven herinneren: de toenemende warmte buiten, de verkeersdrukte op Spadina Avenue, de vrouw op de fiets met het rokje dat net iets te ver omhoog was geschoven, zodat er bij elke keer trappen van haar been een gevaarlijke flits wit ondergoed zichtbaar werd.

Het derde nummer dat ze probeerde was dat van Sarah. Er werd niet opgenomen.

Ze sms’te James: ik kom eraan.

En meteen piepte er een reactie: KAMER 5117 ACADEMISCH ZIEKENHUIS, dat in de verte opdoemde, een vreemd, schokkend toeval. Aan de brede boulevard die de chauffeur had gekozen, stonden verschillende ziekenhuizen. Patiënten drentelden in ziekenhuisleiding over de stoep. Een man stond leunend op een infuuspaal te roken.

‘Sorry, kunt u me naar het Academisch Ziekenhuis brengen?’

De taxi zwenkte dwars over drie rijstroken, wat getoeter ontkende. De bestuurder stak zijn vuist uit het raam.

Ana had het gevoel dat ze in een film zat, dat ze een briefje van twintig zou pakken en hem dat zou toesmijten voor een rit van elf dollar. Maar zo dramatisch was ze helemaal niet; ze betaalde hem precies dertien dollar en wachtte op het bonnetje.

Bezorgd rende ze de trap op, bleef nog even staan om wat desinfecterende handgel te nemen.

De man bij de receptie deed alsof hij haar al verwachtte: ‘Ja, ja,’ zei hij. ‘Derde liftblok, aan de noordkant.’

Ana bleef in haar handen wrijven nadat de gel was vervlogen. Ze ging met de lift naar boven tot haar oren zachtjes openplopten.

Ze zag James meteen, zijn achterkant tenminste, door de ruit van een afgeschermd wachtkamer. Hij zat tegenover een comité van drie witte jassen, alsof hij mondeling examen deed. De drie artsen zeiden niets, maar knikten en luisterden naar James. Hoewel ze zijn woorden vanwege het glas niet kon horen, leidde Ana uit het wijzen en zwaaien met zijn handen af dat James audiëntie hield.

Ze deed de deur open.

‘Ze willen informatie,’ zei James tegen haar toen de kennismaking achter de rug was en ze allemaal waren gaan zitten.

‘We proberen de medische geschiedenis te achterhalen,’ zei de jonge arts, een Aziatische vrouw die voor een meisjesachtig uiterlijk werd behoed door akelig dunne wenkbrauwen. Naast haar zat een stevige Indiase arts, verveeld en met vollere wenkbrauwen. ‘Uw man dacht dat u misschien wel wist of mevrouw Weiss een voorgeschiedenis heeft van hoge bloeddruk? Diabetes? Nierproblemen?’

Ana staarde naar het uitdrukingsloze gezicht van de Aziatische arts.

‘Waar hebt u het over?’

‘O Jezus,’ zei James, die ergens ver weg op zijn shock had gedobberd, meegesleurd op de stroom. ‘Je weet niet wat er is gebeurd.’

‘Hoe zou ik dat moeten weten? Ik zat aan de telefoon en toen kreeg ik een sms...’ De zwijgende arts keek op haar horloge.

‘Er is een ongeluk gebeurd. Op Lake Shore Boulevard. Waarschijnlijk puin op de weg, en Marcus zwenkte...’ James sprak zonder nadruk, als een getuige die verslag uitbrengt aan de politie. ‘Er waren geen andere auto’s bij betrokken, maar Marcus botste met zijn auto frontaal op de betonnen vangrail. Finn is ongedeerd, maar Marcus... is dood.’ De laatste twee woorden klonken als een boek dat werd dichtgeklapt.

Ana legde haar handen tegen elkaar. Ze gingen naar haar mond, raakten haar lippen aan, gleden toen naar haar neusbrug en bleven daar liggen. Ze deed haar ogen dicht, boog haar hoofd en liet de informatie op zich inwerken. Ze voelde James’ hand op haar rug en schudde die abrupt van zich af; het was alsof er overal op haar lichaam kriewelende en wriemelende beestjes zaten. Toen realiseerde ze zich wat ze had gedaan, het snel en resoluut afwijzen van een lief-

devol gebaar van haar man, en ze voelde die kleinzieligheid op zich neerdrukken, met daarbij nog eens de verschrikkelijke eenzaamheid van wat er was gebeurd. Glashelder zag ze een rode stationcar tegen een betonnen muur voor zich, verfrommeld als een uitgeknepen tube tandpasta. Ze voelde de reddeloosheid van lichamen tussen de auto en het beton. Ze werd duizelig en strekte snel haar hand uit naar James, naar zijn arm, naar zijn schouder, klemde eindelijk zijn linkerhand in haar rechter.

Tijdens dit alles vertelde de dokter dat Sarah haar hoofd had gestoten. ‘We hebben het bloeden gestelpt,’ zei ze, en de andere arts veerde overeind van trots.

‘Waar heeft ze bloedingen?’ vroeg Ana.

‘Een goede vraag. In de frontale kwab, dus de focale processen zijn verstoord.’

‘Wacht even – haar hersenen?’ De voorzichtige bewoording ‘haar hoofd gestoten’ had Ana op het verkeerde been gezet. Ze had niet stilgestaan bij de hersenen in dat hoofd, stelde zich een snijwond in de hoofdhuid voor, als een sneetje bij het scheren.

‘De meeste mensen komen binnen een paar dagen of weken bij uit een coma, maar zij heeft een ernstig trauma opgelopen.’

‘Coma,’ zei Ana.

De dokter sloeg geen acht op haar ongeloof. ‘We wachten op bericht van haar huisarts, maar het zou ons helpen om haar medische geschiedenis te weten. Volgens uw man is niemand van haar familie meer in leven.’

‘Geen ouders. Ze is enig kind,’ zei Ana, terwijl ze haar geheugen afspeurde naar neven en nichten, tantes, ooms. ‘Ze is – ze was – heel gezond. Ik weet niet. Er is zoveel wat ik niet wist. Niet weet.’ James kneep in haar hand.

‘We hebben haar geen van beiden horen zeggen dat ze medicijnen gebruikte,’ zei hij ineens. Heel even vroeg Ana zich af hoe hij dat met zoveel overtuiging kon zeggen.

‘Wacht eens...’ Ana schudde haar hoofd. ‘Waarom hebt u ons gebeld?’

‘Wij zijn er voor noodgevallen, weet je nog?’

‘Is dat zo?’

‘Ik ben de executeur.’

‘Voor de executie?’

James keek haar wezenloos aan. ‘Wat?’

Ana wreef over haar voorhoofd. Ze hadden het er een paar maanden geleden over gehad, in een wijnroes. Ze wist het nu weer, vaag, half weggezakt. ‘Onze situatie is zo uitzonderlijk... zouden jullie willen overwegen... als er iets met ons gebeurt...’ Vleiende woorden en instemming.

‘Weet u of ze allergisch is voor penicilline?’

Iedereen keek naar Ana, alsof vrouwen dat soort intimiteiten deelden, pedicures en uitstrijkjes.

‘Nee,’ zei ze. En toen schoot James te binnen wanneer hij voor het laatst in dit ziekenhuis was geweest. De dag nadat Finn was geboren.

‘Haar zontje is hier geboren,’ zei James. ‘Er zijn vast gegevens...’

De zwijgende, verveelde arts stond plotseling op en vertrok zonder een woord te zeggen. Heel even haatte James haar. Hij kende ze wel: jong, streberig en onverschillig. Een geniale hielentikker.

De achtergebleven dokter zei dat ze nu moesten afwachten. Sarah was te opgezwollen om precies te kunnen bepalen hoe diep haar coma was. Volgens James was afwachten een eufemisme voor een uitzichtloze situatie, maar de dokter praatte door, schetste een beeld van een toekomst waarin Sarah misschien wel weer beter werd, waarin ze een beetje kon bewegen, en dan veel, en dan op een dag ineens weer zou bijkomen. Maar toen werd dat goede vooruitzicht tenietgedaan door de woorden ‘mogelijk permanente vegetatieve toestand.’

‘We geven haar een cocktail, mocht u zich afvragen waar dat infuus voor is.’

‘Een cocktail?’ zei Ana, en ze keek naar James, wiens mond begon te trillen.

‘Vitamines, glucose en...’

Er kwam een lachje om de lippen van haar man, dat Ana opving en beantwoordde.

‘Ik kan ook wel een cocktail gebruiken,’ zei James, en wilde dat het hem niet dwarszat dat er bij de dokter geen glimlachje vanaf kon.

Twee dagen later stonden ze voor een sober flatgebouw, de recht-hoekige vorm van proletarisch Rusland, waarvan er verschillende uit het beton omhoogstaken, omringd door parkeerplaatsen.

Eerder die ochtend had Marcus' advocaat gebeld over iets wat 'directe crematie' heette. Dat verzoek stond in het testament. James gaf de advocaat zijn creditcardnummer om de kosten à zestienhonderd dollar te dekken en krabbelde instructies op een envelop over hoe hij het geld terug kon krijgen van de verzekering. James verbaasde zich over Marcus' vooruitziende blik. Hij kon zelf niet eens een lunch plannen.

James werkte zich langs de bel en deuren van vettig glas. Ana pakte zijn hand, klampte zich eraan vast zoals ze bijna nooit deed.

'Heb je iets gegeten?' vroeg hij haar terwijl ze de trap op liepen naar de derde verdieping, gehoor gevend aan het bordje DEFECT op de lift.

'Nee,' zei Ana.

'Ik ook niet. Misschien kunnen we straks iets met hem gaan eten.' Ana knikte.

Op de gang hing de geur van brandend kaarsvet, die Ana thuis wist te brengen als sesamolie. Op sommige plekken krulde de vloerbedekking bij de randen om, alsof hij probeerde de muur niet te raken. Op de deur van het appartement had iemand een strooien hartje opgehangen waar een rood stoffen vogeltje middenin bungelde.

Toen de deur openging, stond er een kleine, stevige zwarte vrouw. Ana had het gevoel dat haar lichaam voor de helft uit boezem bestond. 'Hallo,' zei de vrouw op vanzelfsprekende toon, alsof ze haar iets kwamen verkopen wat ze misschien wel, misschien niet wilde hebben. 'Kom binnen.'

Tot Ana's opluchting was het appartement echter zonnig en schoon. Er lag een stapel kinderboeken bij de schuifdeur die naar een piepklein balkonnetje leidde, waar een kind zo door de spijlen op de parkeerplaats kon vallen, bedacht James.

Een lange vrouw met afhangende schouders stond op van de bank en stak haar hand uit. 'Ik ben Ann Silvan, Finns maatschappelijk werkster, en dit is mevrouw Bailey,' zei ze.

Mevrouw Bailey was bij een provisorische schoorsteenmantel gaan

staan, een plankje boven de plek waar een open haard zou kunnen zitten, met een rij glazen miniatuurbeestjes erop. Daarboven, aan de muur in identieke gouden lijstjes, hingen tientallen foto's van kinderen en baby's, broertjes en zusjes die glimlachend tegen elkaar aan leunden.

James keek zoekend om zich heen. 'Waar is hij?'

'Hij moet een middagslaapje doen,' zei mevrouw Bailey met een zwaar Jamaicaans accent.

'Ik ben Ana,' zei Ana, terwijl ze eerst mevrouw Bailey en daarna Ann Silvan een hand gaf.

'We hebben dezelfde naam,' zei de maatschappelijk werkster. Ana knikte met een glimlach, hoewel ze zich nooit een Ann had gevoeld en haar moeder elke bureaucraat en elke leraar verbeterde: 'Het is On-na,' zei haar moeder dan, 'als in "onnavolgbaar".'

'Mevrouw Bailey is een van onze beste pleegouders,' zei Ann Silvan terwijl ze de voorkant van haar rok gladstreek, waar een opvallende kreuk in zat, zag Ana. 'Ze is al zestien jaar bij ons en heeft meer dan tachtig kinderen opgevangen. Klopt dat aantal een beetje, mevrouw Bailey?'

Mevrouw Bailey knikte. James verbaasde zich over die beleefdheidsvorm, alsof de pleegmoeder daar in een soort streven naar autoriteit om had gevraagd. Ze zaten inmiddels, Ana en James in veel te grote leunstoelen, mevrouw Bailey en de maatschappelijk werkster op de bank. James voelde de vreemde drang om achterover te leunen en de voetsteun tevoorschijn te trappen waarvan hij wist dat die bij zijn enkels omhoog zou komen.

'Ik heb er zelf drie, maar die zijn nu het huis uit.' Mevrouw Bailey gebaarde naar een drieluik van foto's, drie tieners met een vierkante baret op van hun diploma-uitreiking. 'Alle drie naar de universiteit.' Eindelijk glimlachte ze.

'Dus er valt heel wat te bespreken,' zei Ann Silvan. 'Hoe voelt u zich?'

Ineens kreeg Ana kotsneigingen.

'Onze advocaat zei dat het testament niet wordt aangevochten,' zei James.

'Inderdaad, maar we hebben te maken met de scheiding der mach-